

Izhaja razen ponedeljka in dneva po
prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo:

Ljubljana, poštal predal št. 168.

Redov na telegrame: »Naprej«, Ljubljana.

Čekovni račun št. 13.807.

NAPREJ

Stane mesečno . . . . Din 25.—

za inozemstvo . . . . Din 35.—

Oglasi:

Prostor 1×55 mm 60 par. Mali oglasi: beseda
60 par, najmanj 5 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne
priobčijo. — Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

Glasilno Socialistične stranke Jugoslavije.

Izhaja začasno le enkrat na teden in stane mesečno 6 dinarjev.

Leto VII., štev. 38.

Četrtek

»Naprejeva« številka

izhaja kot tednik:

LJUDSKI GLAS

Glasilno

Kmetstvo-delavske zveze

Stane letno 72 Din — mesečno 6 Din

Nova „delavska“ stranka.

»Socialistična partija Jugoslavije« (na Slovenskem Korunova frakcija okoli »Socialista«, v Beogradu pa Topalović, Pavičević & Comp.) se še ni utegnila organizirati, pa ji že grozi popolen razpad. Hrvatsko in slovensko vodstvo se je že tako dobro zvezalo s fašističnimi demokrati — (primerjaj 2 milijona dinarjev posojila ljubljanskih demokratičnih gerentov Kristanovi zadrugi »Stan in dom« in druge »vzvišene strankine interese«) da je njih fuzija z demokrati samo vprašanje ugodne prilike in časa. Slovensko vodstvo bo sledilo zgledu na Hrvaškem, kjer so skoraj vsi bivši voditelji prestopili k buržuaznim strankam (Demetrović, Radošević, Bornemisa i. dr.)

Nad zgrešeno politiko te stranke so že davno obupali vsi oni socialisti, ki so se po razkolu v komunistični stranki znašli v eni fronti z ministerialiisti in morda v začetku še upali, da vzamejo vodstvo stranke iz rok Pribečevičevih prijateljev. Toda kapitalisti vedo dobro, da se napravijo najbolj trajne zveze s socialističnimi odpadniki vedno preko žepov. Te zveze so torej tako močne, da se bodo »desničarski socialisti«, ki so samo še po imenu v delavskem gibanju, po ideologiji pa že davno med kapitalisti, prav lahko odločili za fuzijo z demokratsko stranko, čim bodo to demokratizirali spoznali za dobro. Zdaj so demokratje še mnenja, da je boljše, da nosijo njih prijatelji še socialistično krinko.

Zato se vseh onih delavskih zaupnikov, ki so ostali v SPJ zato, ker so še vedno upali, da jo bodo spravili na marksistična pota, polašča obup. V tem obupu so se oklenili zadnje nade: delati za strokovno združenje in iz združenih strokovnih organizacij napraviti temelj za novo delavsko stranko.

Tudi med pristaši nekdanje komunistične stranke, ki je bila z zakonom o zaščiti države prisiljena iti pod zemljo, kar je omogočilo raznim »levičarjem« delati razne puče, je opaziti, da so treznejši zaupniki obupali nad njenim vodstvom in da skušajo, naslonjeni na takozvane neodvisne strokovne organizacije, organizirati novo delavsko stranko.

Jugoslovanska socialna demokracija preživlja torej novo težko krizo. Nezadovoljstvo s centralnim vodstvom komunistične in socialistične partije je med treznejšim in previdnejšim članstvom tako veliko, da mislijo ti kakor oni na ustanovitev nove delavske stranke.

To je važen dogodek v zgodovini delavskega gibanja v Jugoslaviji. Naša stranka, ki je vsaj na Slovenskem obdržala kontinuiteto tridesetletnega proletarskega gibanja, ki je ohranila zavedne in organizirane kadre, ki je izčistila iz stranke vse agente kakršnegakoli kapitala in ki jo je obdržalo izključno zaupanje in materialna podpora v njej organiziranih proletarcev, mora zavzeti napram snovanju nove stranke točno stališče. To stališče bo strankin kongres tudi gotovo določil. Do tedaj pa je potrebno o tem razmišljati, da se s položajem v posa-

meznih pokrajinah države spoznamo in pravilno ocenimo tudi gibanje v različnih pokrajinah.

Naša stranka — verna celokupni revolucionarni tradiciji jugoslovanske socialne demokracije — je doslej organizatorično omejena na Slovenijo. To pa samo radi tega, ker na Hrvaškem, v Bosni, Srbiji in Vojvodini še niso končno formirane delavske politične struje, ki bi politiko naše stranke prav spoznale in pravilno ocenile. Naša stranka, dasi ni formalno včlanjena v Internacionali, je predvsem prepričana, da brez močne, duhovno enotne in marksistično zavedne Internationale ne pomeni mnogo. Kot stranka malega naroda se pa tudi prav dobro zavedamo vloge, ki nam je dodeljena v težkih internacionalnih vprašanjih. Tudi pri reševanju teh vprašanj velja načelo: kolikor organizatorične sile, toliko vpliva. S trdnostjo vero, da se bo na razvalinah II. Internationale, ki jo je zrušila zmotna politika skrajno desnih socialistov-imperialistov, stvorila nova internacionala, ki bo duhovno enotna, marksistično zavedna in sposobna za internacionalne akcije, krepimo svoje vrste, da bo mogla naša stranka kot politično aktivna vstopiti in biti sprejeta v novo internacionalo.

Kot pravi in odkritosrčni internacionalisti smatramo, da bi bilo potrebno popolnoma enotno vodstvo delavskega gibanja v Jugoslaviji, s sedežem v političnem centru države, v Beogradu. Mi smo verni pristaši enotnosti celokupnega delavskega gibanja. Ali če pride k nam zastopnik beograjske centrale, ki se izraža o slovenskem proletariatu, da je manjvreden, da je »govno«, kakor se je zgodilo to v Mariboru o priliki neke konference pred par leti, in če zastopnik beograjske centrale — bodi te ali one — pride k nam, pa zahteva, da se združimo, a pri tem zahteva kot ceno za združenje našo kapitulacijo osnovnih socialističnih principov — načelo javnosti, progresivni davek, proletarska demokracija v stranki, odgovornost izvoljenih odborov, suverenost kongresa, držanje programa in pravilnika — potem odgovorjamo: gospoda, vi niste socialisti, če zahtevate tako združenje. Mi bomo počakali, da srbski in hrvaški, kakor tudi nemški in madjarski proletariati v Jugoslaviji doseže ono stopnjo zavednosti, ki onemogoča kapitulacijo osnovnih socialističnih principov. Čim prej bodo zastopniki hrvaškega in srbskega proletariata to spoznali, tem prej bo prišlo do popolnega duhovnega in organizacijskega zedinjenja.

Vara se tov. Života Milojković, ki očitno ne pozna politike naše stranke, politike slovenske socialne demokracije, če nam pripisuje domišljavost, da mora biti naša stranka vodilna grupa v politiki socialne demokracije v Jugoslaviji. Če bi on pazno čital »Napreje«, nam ne bi pripisoval take domišljavosti. Ali če bi poznal zgodovino in boje, ki jih ima in ki jih je naša socialno-demokratska stranka v Sloveniji in v mednarodnih vprašanjih izbojevala, potem tudi ne bi verjel, da je naša stranka tako slaba, da bi

za kakršnokoli problematično frazo popustila samo eno izmed temeljnih načel socializma, na katerih je zgrajena in na katerih si prizadeva ostati, razvijati se in napredovati.

Tovariši v Beogradu, Sarajevu, Zagrebu in drugod nam morajo poprej teoretično in dejansko pokazati, kakšno je združenje, ki si ga oni zamišljajo. Združenje brez zavednosti je po naših principih in izkušnjah samo vir novih razkolov. Združenje, vezano s kapitulacijo katerekoli grupe ali katerega izmed osnovnih načel socializma, pomeni samo začetek novega razkola. Tov. Života Milojković, ki izdaja svoj list brez organizacij, bi pač ne smel tako govoriti o »Napreju«, kakor govori, kajti »Napreje« je glasilo onih proletarskih organizacij v Sloveniji, ki so ostale verne revolucionarnim tradicijam in osnovnim socialističnim načelom. Posebno pa bi ne smel tako govoriti, če ga redno ne čita, ali ne razume jezika, v katerem je pisan. Če aspirira Života Milojković na vodstvo celokupnega jugoslovanskega proletariata, potem se bo že moral potruditi in se naučiti tudi slovenskega jezika vsaj toliko, da ga bo razumel. To je tem lažje, ker je po njegovem to isti jezik ko srbski!

Formalno enotne politične in strokovne organizacije smo v Jugoslaviji že imeli. Niso pa bile duhovno in organizacijsko enotne! Tudi Milojković, Jakšić, Petaković in drugi so se nekdanj borili za duhovno in organizatorično edinstvo na temelju točno odrejenega programa in pravilnika. Če se zdaj borijo za kakršnokoli združenje, ki odreka politični stranki njeno ulogo in pomen, so na napačni poti: ne gredo naprej, temveč nazaj.

Politična stranka je v modernih delavskih gibanjih glava in hrbenica delavskega pokreta. Zato mora biti predvsem duhovno enotna. Kaj vam koristi truplo brez glave — kaj vam koristi številčna organizacija brez duhovne enotnosti, brez politične zavednosti? Če hočete ustvariti iz strokovnih organizacij novo politično stranko na zdravih socialističnih temeljih, povejte to odkrito, kakor je povedal tov. J. Jakšić. V Sloveniji pa nam take nove politične stranke ni prav nič treba, dokler stojijo naše zavedne organizacije, ki so vse to, kar se na jugu šele dogaja, že preživlele. — Nazaj mi ne gremo niti za ceno edinstva. Mi korakamo kljub težkočam vedno samo naprej!

Kongres socialistične Internationale.

Razmerje Internationale do sovjetske Rusije, balkanskih držav in do revolucije na Kitajskem določa sledeča resolucija, ki je bila sprejeta kot zadnja na kongresu Internationale: Ko postaja internacionalni položaj v zapadni Evropi pod vplivom delavskega razreda vedno mirnejši, je položaj v vzhodni Evropi vedno bolj nevaren in zahteva vso pozornost socialistične Internationale.

Odkar je padla angleška delavska vlada, so se nasprotja med kapitalistično - imperialističnimi državami,

predvsem pa med Anglijo in sovjetsko Rusijo silno nevarno poostila.

V kapitalistično - imperialističnih državah naraščajo struje, ki hočejo voditi iz strahu pred nacionalno - revolucionarnim gibanjem na Kitajskem, v Indiji in v mohamedanskih deželah vedno bolj agresivno politiko napram sovjetski Rusiji.

Komunistična Internacionala vzdržuje iluzijo, da bodo prinesli delavcem rešitev bajoneti zmagovitih rdečih armad in da je potrebna nova svetovna vojna, da se začne svetovna revolucija. Komunistična Internacionala podpira revolucionarno gibanje v Afriki in Aziji v upanju, da bo s pomočjo teh revolucij in z vojno dala kapitalizmu smrtni udarec.

Te nasprotujoče si tendence rodijo resno nevarnost nove svetovne vojne.

Ta nevarnost pa preti predvsem novim državam, ki mejijo na Rusijo in pa balkanskim. Ustvaritev teh novih držav po narodih, ki so se osvobodili jarma avstrijske, nemške in ruske dinastije, pomeni lepo zmago demokracije. Meje teh držav pa so bile pod vplivom imperialističnih velešil določene v interesu velešil tako, da kršijo marsikje pravico samoopredeljenja narodov in ne upoštevajo pravic narodnih manjšin. Stalno nemirno razpoloženje v teh državah je posledica politične reakcije v teh državah in pa dveh okolnosti: 1. organizira komunistična Internacionala puče v teh državah, ki naj bi ji dali povod, da jim naprti usodo Georgije in Armenije; 2. lahko izrabijo imperialistične velesile te države za prve sunke proti sovjetski Rusiji. Ta položaj je toliko nevarnejši, ker lahko vsak spor na vzhodu povzroči svetovno vojno.

Radi tega izjavlja kongres:

1. Internacionala se zavzema brezpogojno za pravico svobodne in neodvisne eksistence novoustanovljenih držav.

Internationala izjavlja znova in z vsem poudarkom, da je dolžnost vseh socialističnih strank, zlasti pa onih velikih in obrobni držav, pobijati vsako proti sovjetski Rusiji naperjeno agresivno politiko in zahtevati upostavitve normalnih političnih in gospodarskih razmer s sovjetsko Rusijo.

Kongres pozdravlja zboljšanje internacionalnega položaja sovjetske Rusije, ki se je zboljšalo od hamburškega kongresa sem zlasti po prizadevanju socialistične Internationale. Pravno priznanje sovjetske Rusije po Nemčiji, Angliji, Italiji, Avstriji, Francoski, Japonski in mnogih drugih državah, je predrlo bojkot, v katerega so nekatere države hotele vklemiti sovjetsko Rusijo.

To daje Internacionali tudi pravico, pozvati rusko ljudstvo, naj deluje za upostavitve vseh političnih in strokovnih svoboščin v sovjetski Rusiji in proti vsaki agresivni in aneksionistični politiki ruske sovjetske vlade, kakor tudi proti vsaki propagandi, ki ima za smoter nasilno vmešavanje sovjetske Rusije v zadeve drugih narodov.

Socialistična Internacionala se zaveda, da bi se vojna nevarnost bistve-

no zmanjšala, če bi odločitev o vojni ali miru v sovjetski Rusiji ne bila v rokah diktatorske oblasti, temveč v rokah naroda samega. Internacionalna podpira zato stremenje socialističnih strank v sovjetski Rusiji za demokratizacijo režima in upostavitve političnih pravic.

Socialistična Internacionalna pozdravlja zburjanje širokih slojev delavnega ljudstva med Kitajci, Indijci in mohamedanskimi narodi. Zaveda se, da je mogoče preprečiti novo svetovno vojno le, če bo evropska in ameriška demokracija sama priznala pravico samoodločbe vseh narodov in jo uveljavila proti evropsko-amerikanskemu imperializmu. Socialistična delavska Internacionalna nalaga torej vsem socialističnim strankam dolžnost, energično in neprestano se bojevati za pravico samoodločbe vseh zatiranih narodov v Aziji in Afriki. Kitajskim delavcem zagotavlja svojo solidarnost in zahteva zlasti na Kitajskem odpravo pritiska tujih držav, odpravo tujih koncesij in takojšnjo uvedbo modernih zakonov v zaščito kitajskih delavcev.

3. Socialistična delavska Internacionalna zahteva pravico samoodločbe narodov za vse narode, ki so padli z vsemi mirovnimi sklepi in drugimi pogodbami od leta 1918 pod tuje gospodstvo, kakor tudi za narode v sovjetski Rusiji, ki so med revolucijo izgubili svojo državno samostojnost, n. pr. v Armeniji, Georgiji, Ukrajini itd.

Internationala pričakuje, da bodo vse priključene stranke krepko podpirale pravice narodnih manjšin. Ugotavlja, da je trajen mir mogoče zagotoviti le, če se bo internacionalni pravni red v smislu § 19. pakta Zveze narodov smotreno razvijal v smeri, da je revizija državnega reda in državnih mej mogoča samo z mirovnimi sredstvi potom razsodišča in plebiscita, da podjarmljeni narodi ne bodo pričakovali rešitve le od novih vojn. Ugotavlja pa tudi, da je mogoče uporabiti ta princip v vzhodni Evropi le pod pogojem, da vstopi sovjetska Rusija v Zvezo narodov, kar je potrebno.

4. Socialistična Internacionalna obsoja najostreje teroristične in nasilne vlade v nekaterih državah, zlasti v Bolgariji in poziva vse socialiste, da se z vso močjo zoperstavijo vsakemu nasilju in zahtevajo odstranitev vsakega terorja.

Tudi ta resolucija ni bila sprejeta brezpogojno, dasi so vsi delegati glasovali zanjo. V imenu francoske, večinskih poljskih, estonske, letske, armenske, bolgarske, jugoslovanske (dr. Topalović), georgijske, madjarske, finske, belgijske in švedske socialistične stranke je izjavil delegat de Brouckere (iz Belgije), da mora v imenu naštetih strank uveljaviti nekaj rezerv: 1. ker ni bil sprejet v resolucijo francoski dodatek, ki je formalno nevarnosti vzhodnoevropskega imperializma in kaj imamo pričakovati od socialistične delavske

akcije. Stališče naštetih strank napram sovjetski metodi, ki misli z orožjem revolucionirati svet, naj bi prišlo jasno do izraza. Že pred 125 leti je nasilno ljudsko gibanje (= francoska revolucija) služilo najprej revoluciji, potem pa je nastal iz njega Napoleonov imperializem; 2. vedno se zahteva priznanje sovjetske Rusije. To je pravilno, vendar pa je to mogoče doseči le, če vstopi sovjetska Rusija v Zvezo narodov in to naj bi resolucija jasno povedala; 3. resolucija sicer ne obravnava kolonialnega vprašanja, a dotaknila se ga je vendarle. Sklenjeno pa je bilo, da se bo obravnavalo kolonialno vprašanje šele na prihodnjem kongresu Internacionalne, ki bo l. 1927. Ali ni v tem nevarnost, da je bila sprejeta že nekaka predresolucija?

Prporočamo tvrdko
Josip PETELINC
Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.
Najcenejši nakup
nogavic, žepnih robcev, brisalk, kloba, belega in rujavega platna, šifona, kravati, raznih gumbov, žlic, vilic, sprehajalnih palic, nahrbtnikov, potreščin za šivilje, krojače, Solingen škarij za prikrrojevanje in za obrezovanje trt.
Na veliko! Na malo!

Razno.

V Ljubljanski mestni hiši in nad ljubljanskim mestom gospodarijo po prevratu večinoma vladni komisarji. Značilno je, da so se Ljubljančani na to že kar privadili, kajti že več ko leto dni je minulo, odkar so razgnali zadnji izvoljeni občinski odbor, pa je vse kljub temu kar mirno. Dosedanjih protestov vendar ni mogoče šteti za resne! Korunovi socialisti so sklicali letos v juniju protestni shod skupno z ljudmi okoli »Del.-km. lista«, a na tak dan, da je bilo kar jasno, da ga policija ne bo dovolila. Govorili pa so po Ljubljani, da je imela prepoved še drug povod, »višje strankine ozir«, kar je zelo verjetno, kajti nič več ni slišati o kakem nadaljevanju protestne akcije. Sedanji trije gerenti so namreč samostojni demokrati. Preteklo nedeljo so sklicali klerikalci protestni shod v »Unionu«. Glavni govornik je bil dr. Korošec, ki si je obdržal ljubljanski poslanski mandat. Tudi klerikalcem se tak protest prav slabo poda. Še preden so prišli lani

klerikalci na vlado v Beogradu, je bil razpuščen ljubljanski občinski odbor in klerikalci niso razpisali novih volitev, dasi so imeli priliko in oblast, temveč so imenovali zopet le gerenta. Če so oni imenovali za gerenta prejšnjega župana, dr. Periča, so pokazali s tem prav tako pojmovanje in zatiranje demokracije kakor demokrati. Saj vendar ne gre za to, ali bo sedel na magistratu kot vladni komisar dr. Perič ali kdo drugi, temveč za samoupravne pravice ljubljanskih prebivalcev gre! Dr. Stanovnik, nekdanji podžupan, je na shodu povedal, da so klerikalci zopet pripravljani za enotno fronto z drugimi strankami pri bodočih občinskih volitvah. In ker so obljubili, da pojde protestna resolucija k ministru za noiranje zadeve, bodo po vsej priliki občinske volitve v Ljubljani kmalu razpisane, seveda ne radi njih protesta, ampak ker je znano, da so klerikalci povsod enaki: procesije za dež ali za lepo vreme oznanjajo vedno samo tedaj, če kaže barometer, da se bo vreme spremenilo. Vsa ta politika je le demagogija in preračunano ubijanje proletarske zavednosti. Tudi v Ljubljani odločujejo proletarski volilci, zato korunovci od časa do časa zatajijo svoje pokrovitelje in zaveznike — sam, demokrate, klerikalci pa varajo ljudi z neresnimi govoricami na shodih in v svojem časopisju. Če bi postal ljubljanski proletariat bolj zaveden in bi se organiziral v pravi razredni stranki, bi lahko sam gospodaril v Ljubljani.

Vendar so javno priznali! »Jutro« št. 213 z dne 15. t. m. piše v uvodniku o rezultatih nedeljskih občinskih volitev v Aržišah pri Zagorju in Devici Mariji v Polju. Zmagale so povsod meščanske liste. V tem uvodniku pa so napisali jutrovcji tudi tole: Značilno je za našo slovensko politiko, da so se nedeljskih volitev organizatorno udeležile pravzaprav le tri stranke: SDS, SLS in socialisti obeh smeri (»Jutro« misli korunovce in bivše komuniste) in še prav značilno je, da je bila lista SDS v obeh občinah vezana z listami socialistov proti listam SLS. Podoželjski pristaši socialističnih strank so s tem krenili v novo smer politike, ki je brezdvomno srečnejša in boljša ko ona, ki jih je v zvezi s SLS gnala v klerikalno odvisnost. Doslovno tako piše »Jutro«, namesto posebnega komentarja pa pazno in preudarno prečitaj naš današnji uvodni članek!

Politični položaj v državi je mogoče kratko popisati z naslovi poročil, vesti in člankov v jugoslovanskih političnih listih: »Protestni shod gladujočih upokojevcv«, »Izprtje delavcev«, »Naraščajoča brezposelnost«, »Zadovoljni g. Radič«, »Pašič piše spomine«, »Velikanske slavnosti v Cetinju« itd.

Sv. Birokracij zaposluje gg. referente mariborskega velikega župana tako, da niti ne vedo, kdaj je rojstni dan našega prestolonaslednika. Kdor pozna narodno dušo naših uradnikov, ve, da se rajši tri dni postijo, kakor da bi zamudili kako patriotično manifestacijo. Ker pa pošta radi preoblega birokratskega prometa že omaguje, se je vrglo županstvo na telegraf. Prav tik preden se oddahne ob črni kavi in suhem kruhu pri zajutruku in misliš: hvalabogu, danes je

praznik in prost si — pa ti p. ide brzi s-e-l na dom, češ, ob 9. je maša za Nj. vis. kraljeviča Petra. »Umri?« se zdrzneš. »Ah, no, njegov rojstni dan je!« V misliš preideš rodnost in tam je rojstni dan nekoliko drugače določen. A preračunati gregorijanski in pravoslavni kalendar ni časa, ko kar dežuje odlokov. Smuk brez črne kave v črni frak in pod cilindri in že stopiš dostojanstveno v cerkev. Računaš, koliko odlokov pride neki vsako minuto v naš trg, koliko je takih, ki morajo biti takoj rešeni, koliko onih, ki počakajo kakšno uro in če ni morda — vesele oči! — celo kak tak med njimi, ki ga lahko rešiš šele čez 12 ur. Ko greš domov, vidiš, da si bil brez kravate in s samo eno rokavico. Nič ne de, blagi nameu je bog le videl!

Po lastnih zobeh se tolče g. France Svetek v svojem članku »Na križu« v »Socialistu«. Tam je šel že preko svoje »zgodovinske nujnosti«, ko piše: »Povrh tega se pa zaveda g. minister, da imamo tudi mi v Sloveniji svoje Bernote, ki izkoristijo vsako priliko in vsa sredstva, da zadržijo delo za zedinjenje itd., nadalje, da bo treba z razbijači solidarnosti brezobzirno obračunati.« — Vse to zato najbrže, ker sedaj razkol ni več zgodovinska nujnost, ko sedijo starini v Francetom skupaj in jim dobro gre. Kdaj so ljudje pri »Socialistu« jasne glave, ali kadar govorancajo o zgodovinski nujnosti razkola, ali kadar pišejo, da ni več zgodovinske potrebe? Nam se zdi, da izgubljajo Korunovi in Kristanovi akcionarji mirno kri, ker jih je strah pred bodočnostjo. Pri zeleni mizi ne pomaga zedinjenje ne s koncerti, ne s pevskimi vajami, ne z nogometom in ne s konsumi in ne z Delavsko zbornico. Najlažje bo napredovalo zedinjenje brez znanih koritarjev. Poizkusite! — Na demagoški napad, vreden tistega, ki ga je napisal, pa odgovarjamo z Arhom v podlistku »Delavec«: širiti moramo razredno zavest in obračunati z razbijači delavske sloge. Mi vam to zares priporočamo, ker drugače ste socialisti, samo — razredne zavednosti vam manjka! Mi smo to vedno trdili, pa nam niste verjeli, sedaj pa to sami priznavate!

Kristanovci so otvorili na Viču svoj takojimenovani »Delavski dom«. Predsednik mu je znani konsumar Val. Vrhunc. Če pogledaš v ta »Delavski dom«, vidiš, da je kapitalističen. Dobiš namreč tam »Slov. Narod«, »Jutro«, »Slovenec«, »Narodni Dnevnik«, »Socialista«, »Delavec« itd., manjkata menda samo še »Bogoljub« in »Glasnik iz misijonjskih dežel«, pa bi bila kapitalistična fronta povsem enotna. — »Naprejac« se boje ko hudič križa, da ne bi njih backi zvedeli resnice. — Re.

Delavsko - kmetski list jim mora dobiti zopet enkrat po zobeh. Ljudje, ki ga pišejo in izdajajo, vedo prav dobro, kako se širi med resnimi delavskimi zaupniki spoznavanje, da je edini »Naprejac« tisti proletarski list, ki piše dosledno socialistično in marksistično. To ljudem pri »Del. km. listu« seveda ni po volji in zato nas skušajo med proletariatom očrniti, da zagovarjamo socialpatriotizem, ker smo ugotovili, da je »Del. km. list« lažljivo in brezvestno poročal o kongresu francoskih socialistov in o kongresu Internacionalne. Ko je v eni izmed zadnjih številki prvič napisal, da zagovarjamo socialpatriote, mu nismo takoj odgovorili in zato je dobil korajžo, v zadnji številki ponavlja svojo trditve. Odgovarjamo mu z ugotovitvijo, da je brezvestna tudi njegova polemika. Naj nam dokaže, kdaj, kje in kako smo mi zagovarjali socialpatriote! Kot internacionalni socialisti imamo dolžnost, stvarno poročati o Internacionalni, čeprav formalno nismo včlanjeni v nobeni Internacionalni, da jo slovenski proletariat prav spozna in oceni. Zda objavljaj »Naprejac« resolucije, ki jih je sprejel zadnji kongres londonske Internacionalne, že v uvodu pa je bila objeljena tudi stvarna kritika Internacionalne in njenih resolucij, ki bo v eni izmed prihodnjih številki »Naprejac« objavljena. Ali je to zagovarjanje socialpatriotizma? In ali ni socialpatriotizem zelenomizniško »strokovno združenje« ljudi, ki »Del. km. list« pišejo in izdajajo, z ljudmi pri »Socialistu« in Kristanu, ki jih konfuza »Del. km. list« včasih sam ozmerja s socialpatrioti, v isti sapi pa jih imenuje tudi svoje sodruge? Na to pričakujemo odgovora!

Izrežimo ta tur!

Bernot je tur, gnojni tur, ki ga je treba izrezati iz telesa našega delavstva, prej ne bo ozdravljenja.

Min. n. r. Ant. Kristan na zborovanju v Trbovljah 7. septembra 1925.

Res je, da v naši stranki osebe nič ne pomenijo; osebe izginejo, stranka pa ostane. Vendar se meni zdijo Kristanove besede, ki jih zgoraj citiram, zelo globoke in premišljene. Jaz nič ne dam na program in pravilnik, zlasti pa ne na tiste prazne besede, da spadajo v našo stranko vsi, brez razlike, če si služijo svoj kruh z delom in če izvršujejo socialistična načela. Osebe, ki stranki škodujejo, spadajo ven, pa če imajo stokrat prav. In zlasti spada med škodljive osebe Bernot. Nobeden nam toliko ne škoduje ko on.

Naša stranka je stranka brez napak, edino napako ima v tajniku. In zaradi te napake vse strankine dobre lastnosti izginejo, ker vsi gledajo le na to napako in zato dobrote sploh

ne vidijo. Le poslušajte malo, kako ljudje govorijo! Pa ne kakšni navadni delavci, ampak taki, ki so že po 30 let delali za socializem, dostojni ljudje.

Stranka, ki ima Bernota za tajnika, ni nič vredna. Bernot je skozi in skozi skažen človek. Le pomislite malo: ta človek je ločen! Privatne zadeve nas sicer nič ne brigajo, zato ne maram o njih govoriti, samo tebi povem, da boš vedel in da boš tudi drugim povedal, tako da ostane med nami. Saj veš, da ne smemo biti osebni, ker to škoduje, zato vsakemu, ki mu to poveš, priporoči, naj vsem le zaupno pove, kako in kaj. Torej, ko že govoriš o tem, naj ti povem, da je Bernot tako ničvreden človek, da ga je žena zapustila in šla z otroki v tujino. Lahko si misliš, kako je morala stradati, predno se je odločila za tak korak. Gotovo jo je tudi pretepal, vsi tako pravijo in gotovo si tega niso iz prsta izezovali. Morebiti bi jo bil še ubil, če bi ne bila ušla, revica! Res, strašne razmere vladajo zdaj, ves svet je skažen. Pravzaprav svet ni skažen, le Bernot je skažen! Če bi njega ne bilo, bi se vse lepo mirno rešilo. Saj

se ne vtikam v privatne zadeve, ker me nič ne brigajo, ampak za stranko je pa le grdo, če ima takega izgubljenca za tajnika. S tem kaže, da je vsa taka kakor on. Brrr — taka nemoralna stranka! No, hvala Bogu, da jo bo kmalu hudič vzel!

Tako in podobno govorijo razni dobri ljudje okoli, ki so osiveli pri 30 letnem delu za proletariat in imajo kaj pokazati, tako da jim nihče ne more očitati siromaštva. Tako govorijo in kdor jim ne veruje, je neumen in zabit, ali pa je tudi sam enako ničvreden kakor naša stranka.

Iz tega vidimo, da je ta napaka zelo nevarna in da jo je treba brezpogojno odpraviti.

Čeprav smo — kakor je jasno videti iz govorice — zelo nemoralna stranka, vendar nam ne sme biti všeč, če ostanemo še naprej nemoralni. Meni se zdi, da nihče izmed našega dobrega ljudstva nima veselja vstopiti v našo stranko baš zaradi te nemoralnosti in da imajo korunovci baš zato tako veliko članov in tako močne organizacije, ker so že ves čas tako požrtvovalno skrbeli za moralno živ-

ljenje svojih članov in zlasti voditeljev. To pot moramo nastopiti tudi mi in s tem se bomo izkopal iz blata, da ne bomo več majhna stranka, ampak tako velika in močna kakor SPJ, ki zaradi prevelikega števila članov in organizacij niti povedati ne mara, koliko jih ima, da ne bi nasprotnikov preveč ustrašila. Potem bi tudi nam ne bilo več treba objavljati vsak mesec organizacije in članstvo, ampak bi že iz govorice vsi ljudje na svetu vedeli, da nas je kakor listja in trave.

Jaz sem torej za moralnost. Ker sem pa discipliniran sodrug, nisem hotel nastopiti za moralnost kar sam, ampak sem šel v kavarno prašat višje sodruge, kako kaj mislijo o tem. Vsaka akcija mora biti namerč temeljito pripravljena in zlasti višji sodrugi jo morajo dobro razumeti, drugače se ne obnese. Tam v kavarni smo skupno vso akcijo pripravili in zdaj jo izročam javnosti v preudarek.

Samo dve poti sta: bodisi odstraniti Bernota iz tajništva sploh, bodisi ga prisiliti, da postane moralen. Obe poti vedeta k cilju in za obe poti imamo zglede pri SPJ. Če nastopimo eno ali

r Imperialistični kapitalisti hočejo mir, pravijo. Militarizma sicer ne marajo odpraviti, ampak take pogodbe hočejo skleniti med seboj, ki bodo z jamčile mir, garancijske pakete jih imenujejo. Tako je zadnji čas mnogo čitati, da pripravljajo zahodne evropske države garancijski pakt z Nemčijo, vzhodne pa z Rusijo in tudi balkanske države naj bi dobile svoj balkanski garancijski pakt. Pred svetovno vojno so imperialisti poskrbeli za mir z antanto in trozvezo, kako, smo spoznali med svetovno vojno. Zdaj je ime drugačno, sredstva in metode pa enake.

r Kongres angleških strokovnih organizacij se je vršil pretekli teden. Poročali smo že, kake lepe uspehe so dosegli angleški rudarji, železi je le, da jih tudi prav porabijo. Strokovni kongres pa pomeni zopet nov korak naprej: prvič se je jasno izrekel za razredni boj. Upajmo, da bodo besedam in resolucijam na kongresu dali izvrševanjem tudi pravo vsebino. Od tega bo imel veliko koristi ves revolucionarni proletarijat. Ker je angleška delavska stranka otrok strokovnih organizacij, bo morala torej postati tudi socialistična in razredno zavedna in še prej ko strokovne organizacije bo imela tudi priliko javno pokazati, da je za razredni boj. Kadar pa bodo angleški delavci začeli z zavednim razrednim bojem, bomo precej bližje svetovnemu miru.

r Vatikan zahteva sprejem v Zvezo narodov, poročajo rimski listi. Kak narod pa so vatiškanski kardinali, prelali in drugi višji čuvarji vatiških materialnih blagov? Da se pa med sorodnimi imperialisti katerekoli vere dobro počutijo, to je pa seveda tudi resnica.

r Eksistenčni umor. Na Češkem »varčujejo«, zato so vrgli mnogo uradnikov na cesto. Vlada je tam kompromisna in tudi klerikalci so zraven in so z drugimi vladnimi strankami vred glasovali za redukcijo uradništva. Seveda niso mislili, da bo penzioniran tudi kak njihov človek, zdaj se je pa to pripetilo vojaškemu škofu Bomberl! Ubogega uradnika vreči na cesto, to se jim zdi popolnoma prav, če bo pa imel pobožni vojak Bombera penzije samo 40.000 Kč (= 66.500 Din) letno, imenuje to klerikalni tisk »eksistenčni umor«. Klerikalci so povsod enaki. Soc. dem. »Pravo Lidu« pripominja k temu prav dobro, da bi se večina državljanov dala prav rada na ta način »eksistenčno umoriti«.

r Prejeli smo daljši članek o shodu železničarskih upokojencev v Ljubljani. Če bi ga dobili vsaj 24 ur prej, bi ga bili objavili že v tej številki vsaj v izveščku, tako pa nam žal ni mogoče. Samo kratke stvari, ki pridejo v uredništvo šele v četrtek, lahko takoj objavimo, daljše dopise in članke pa moramo dobiti za vsako številko vsaj do srede.

Kadar izbiraš jestvine, pomisli, da zaležejo največ one, ki imajo dovolj rednih snovi. Kaj pomaga, ako napolniš želodec, ako pa nisi dal životu prave hrane! Kupuj makarone in špagete tovarne »Pekatek«, ki so izdelane iz javic in mleka. Dobijo se v 1/2 kg zavojih.

Prispevajte za tiskovni sklad!

drugo, nihče nam ne bo mogel očitati, da delamo kaj novega, česar še nikoli nikjer ni bilo.

Ce nastopimo prvo pot, ostanemo lahko brez tajnika, kakor so korunovci. Tam se nikdar ne govori o tajniku in njegovi nezmožnosti, oziroma nemoralnosti in zato imajo korunovci tak ugled. V uredništvu pa nastavimo kakšnega Kristanovega idejno trdnega pomočnika, saj za to nam ne bo mogel nihče očitati, da smo kristanovci. Če bi nam pa to vendarle kdo očital, bomo po zgledu korunovcev lahko rekli, da to ni res, ampak da je naš urednik politično popolnoma nevtralen strokovničar. Tako pridobimo ugled tudi pri strokovničarjih in morebiti postane potem naš urednik tudi pri strokovnem listu odločilen. Strokovničarji vedo, da tudi to ne bi bilo nič novega.

To bi bila ena pot. Druga ni nič manj izvrstna. Ne verjamem, da bi bil Bernot že tako skazen, da bi po vsej sili hotel ostati nemoralen. Najbrž je zabredel v nemoralnost zato, ker je imel premalo denarja. Iz obupa je potem hodil morebiti po barjih, na

Dr. med. Fedor Mišič:

Zdravstvena vzgoja delavske dece.

Prišel sem v Celje ter sem imel par dni prostega časa. Vprašal sem pri organizaciji, če bi me morda potrebovala. Ker si nihče ni mogel ničesar domisliti, sem predlagal za nedeljo popoldne izlet na Stari grad. Ss. Lah in Leskošek sta alarmirala naše člane, da naj se izleta v čim največjem številu udeleže. Naročeno jim je bilo, naj vzamejo s seboj svoje družine, predvsem svoje otroke. Sestanek je lepo uspel ter smo zbrali precejšnje gruč delavske dece. Prišli so celo nekateri člani s svojimi otroki iz Štor.

Za sestanek sem se dobro pripravil. Nesel sem s seboj Župančičevega »Cicibana« ter izbrano serijo antialkoholnih letakov. — Prišel sem med naše ljudi, sem jih takoj zaprosil, naj vpiče otrok ne kadijo, ker smatram kajenje v prisotnosti otrok za skrajno slab vzgojni faktor. Naši sodrugi so to takoj razumeli ter izpolnili mojo željo.

Na klic: »Otroci, skupaj!« in »krog« smo plesali, skakali in igrali mladinskih igr. Za spremembo sem recitiral »Cicibana«. Nato zopet skakanje in lovenje. Končno sem privlekel na dan antialkoholne letake in imel kratko antialkoholno predavanje. — Koncem predavanja, v najsvetanejšem trenutku, sem zaobljubil deco na abstinenco alkohola in tobaka. In odkorakali smo veselih lic, ker smo prebili lep popoldan v svobodni naravi, na blazinasti zeleni trati, pod sinjim nebom, na solneu in v čistem zraku — brez alkohola in nikotina!

Da sem ostal v Celju, bi sistematično nadaljeval vzgojo na popisani način. Bilo je še par sličnih izletov, ki sta jih vodila ss. Leskošek in Lebič. Sličnih poskusov je bilo tudi po drugod. Ako dobim poročila, jih objavim pozneje.

Interesantna so opažanja, ki sem jih ob tej priliki zbiral z ozirom na karakter in mentaliteto ter posebno z ozirom na zdravstveno vzgojo. Videl sem deloma polumite, blede in slabotne obraze. Le majhen del otrok je bil kakor je potrebno. Vprašal sem se, ali je mogoče odpraviti te nedostatke vsaj deloma?

Našel sem, da je nečistoča med delavsko deco popolnoma nepotrebna. Samo več dobre volje, vztrajnosti in natančnosti! Našel sem dalje, da deca ni bleda samo radi slabega stanovanja, temveč predvsem radi nevednosti naših ljudi! Deca je bleda, ker se delavsko stanovanje premalo ali sploh nič ne zrači (kakor na kmetih!). Deca je bleda, ker neveden oče v takem slabem zraku še kadi ter s tem še bolj okuži zrak v sobi. Deca je bleda, ker nima dovolj solnca. Deca je bleda, ker imajo otroci slabo in nezadostno hrano. Večkrat kupujejo starši radi nevednosti slabo mesno

Bled itd., za ženo pa ni ostalo nič, da je morala stradati, potem jo je pa najbrž še pretepal, da se ne bi preveč cemerila. Če bi bil imel denar, bi ne hodil po barjih itd. iz obupa, ampak moralno, popolnoma moralno, iz veselja. In žena bi doma (ali tudi drugod) prav nič ne stradala, temveč bi se enako moralno veselila. In če bi se nazadnje oba naveličala hoditi vsak po svojih potih, bi se lahko mirno in sporazumno ločila, Bernot bi imel denar in bi ženi lahko dal, kolikor bi potrebovala — oziroma hotela imeti — in ne bilo bi ne škandala, ne nemoralnosti. Bernot bi se lahko na novo oženil in na poroki bi njegova prva žena lahko prav veselo zraven sedela in čestitala drugi ženi, da je dobila tako imenitnega in radodarnega soproga. Tudi to se je že zgodilo — pri SPJ — in nihče nam ne bo mogel očitati revolucionarnosti, češ, da delamo, kakor še nikdar nikjer niso delali.

Ali ni ta pot še boljša? Jaz sem bernotevec in ne maram, da bi Bernota spodili. Vsi izjavljajo, da so se od njega že marsičesa naučili, more-

hrano in zametujejo cenejšo in boljše rastlinsko hrano.

Kaj je torej potrebno delavski deci? Delavska deca rabi vode, čistega zraka in rastlinske hrane! Zato rabi delavska deca vsako nedeljo in vsak praznik celodnevni ali vsaj poldnevni izlet v prosto naravo.

To so osnovni principi zdravstvene vzgoje naše delavske dece. Razumljivo je, da starši, ki spremljajo izletnike, pod nobenim pogojem ne smejo kaditi ali piti alkoholnih pijač. Nikjer se ne sme v gostilno, niti se ne smejo alkoholne tekočine nositi s seboj na izlet.

Na ta način bomo v ogromnem številu zmanjšali vse oblike tuberkuloze med delavsko deco. Če bodo z nami hodili v naravo še starejši ter se ravnali po naših zakonih, bodo tudi oni deležni naših dobrot.

Predlagal sem ob neki priliki dr. Korunu, naj povzroči reorganizacijo Udarnikov, odkar jih ne rabi več za lastno varstvo — v delavske skavte. Toda kakor se pritožuje »Sivi volk« — Kunaver v »Jutru«, o tem ni govora. Kaj tedaj?

Treba je, da služijo zdravstveni vzgoji dece člani naše organizacije kot kader, iz katerih bi se razvila organizacija »Priatelj naših dece« kot sekcija »Skupnega doma«. Ker je naša organizacija ena najsolidnejših in najaktivnejših delavskih organizacij v Sloveniji, se bo to po danem zgledu lahko izvedlo, posebno ker je tudi nekaj učiteljstva v naših vrstah.

Na delo za zdravje naše dece!

Iz stranke.

TISKOVNI SKLAD.

Od 1. januarja 1925 do 12. septembra nabrano	Din
Jakob Štruc, Trbovlje	3.—
Neimenovan v Ljubljani	4.—
Erna Prijateljeva, Ljubljana	3.—
Josip Osovnikar, Sv. Lovrene na Poh.	1.—
Jožef Pilič, Celje	10.—
Franc Jelen, Celje	2.—
Nabiralna pola 309:	
Ivan Gregoratti, Bizeljsko	5.—
Franc Pseničnik, Piršenberg	3.—
Franc Privršek, Brežice	3.—
Martin Pondelak, Videm	2.—
Josip Stary, Krško	40.—
Ivan Bizjak, Krško	3.—
Skupaj	3768.10

Popravek. S. K. Kisovec je daroval 20 Din. ne le 2, kakor je bilo objavljeno v »Napreju« št. 36. Sešteto je bilo pa prav. — V št. 37 je tiskarski skrat izpremenil Ivana Kocmurja v Zagrebu v — Ivana Kramarja. Popravite! Zlasti prvo, drugače bodo korunovci očitali, da smo 18 Din dobili od bank.

GARANCIJSKI SKLAD.

Vloge do 11. septembra 1925	Din
vloge tega tedna	555.—
	405.80
Skupaj	960.80

BREZOBRETNOSTNE HRANILNE VLOGE.

Ta teden vloženo Din 700.— (Tiskovni sklad ostane za vselej last skupnosti, vloge v garancijski sklad se ne morejo dvigniti, dokler ne bo skupnost imela dovolj gotovine, brezobrestne hranilne vloge se pa lahko odpovedo na 3 mesece.)

s Obnovila se je kraj. organizacija SSJ in KDZ v Čatežu pri Brežicah.

Korunovci že zopet krošnjarijo s svojimi nadami, da bo »Napreju« zmrazil. Izgleda, da res z vsemi svojimi milijoni ne morejo ni-

biti se bom jaz še tudi. Škoda bi ga bilo. Zato sem za drugo pot, pripravimo mu denarja in ga prisilimo, da bo živel moralno. Naj da ženi, kolikor zahteva, potem pa naj jo pusti v miru, kamor jo srce vleče; kaj bi jo silil delati za nevhvaležne delavce! Pa še v tajništvu skupno z možem! Pomislite, kako dolgočasno bi to bilo zanj, saj bi niti ljubosumna ne mogla biti, če bi bila vedno pri njem! Kako prazno bi bilo njeno srce, če bi si ne mogla predstavljati moža v različnih ljubavnih pozah z različnimi ženskami po zgledu različnih francoskih romanov, ampak bi ga morala neprestano gledati z lastnimi telesnimi očmi, ne z očmi fantazije. Kaj je sploh ženska, če bi ne imela prilike biti ljubosumna? Jasno je, da je zahteval Bernot od žene nemogoče stvari in da je torej ravnal nemoralno in da še ravna, dokler tega ne popravi. Dajte mu denarja!

Pa nič se ne izgovarjajte, da denarja ni in da delavstvo nerado plačuje. Tisti trapasti progresivni davek delavci res neradi plačujejo, ampak drugače so pa prav radodarni. Kje je

kamor, dokler jim »Napreju« ne napravi usluge s svojo smrtjo. Pa bodo še dolgo čakali. Le lumpenproletariat jim veruje, zavedni sodrugi ne le da se »poloma« ne bojijo, ampak črpa iz takih govoric ponoven dokaz, da smo kapitalističnemu sorodstvu zelo nepoti. Tudi o »Sloginemu« konkurzu sanjajo, pa jim prav nič ne pomaga, če konkurirajo v sovrastvu do nje.

»Prerode s prilogo »Zdravje«. Ravno kar je izšla 8. številka tega obče priljubljenega lista z zelo bogato vsebino. List se je v zadnjem času zelo razširil, kar je gotovo dokaz, da zastopa pravilno usmerjeno stališče v treznostnem gibanju. Naše čitatelje bo posebno zanimala priprava za ohranitev sadjevca ali vina v sodih, kar pomeni za našo državo izreden napredek. Škoda, da nimamo prostora o tem natančneje spregovoriti. Zato svetuje vsem brez izjeme: naročite list pri upravi »Preroda«, Ljubljana, Poljanski nasip 10. — Ne bo Vam žal!

r »Sociografska uputstva za ispitivanje selca«, 45 strani. Napisal dr. M. Kosič. Izdala »Matica Srpska« v Novem Sadu, in sicer njen znanstveni odsek. Knjižica vsebuje sistematično sestavljena vprašanja iz gospodarskega, nacionalnega, socialnega in zdravstvenega stališča. Pisana je v cirilici. Kdor bi hotel svojo vas po omenjenih navodilih preštudirati, bi si zelo razširil svoj socialni horizont. Knjižico bi s pridom uporabljal tudi inteligentni delavec. — Dr. Mišič.

Dopisi.

Prevalje. (Solska mizerija.) Pri nas se redno vsako leto zopet pričena zmešnjava glede pouka v razredih. Letos je odšel neki učitelj k vojakom in druga učna moč je zbolela. Sedaj pa trpe radi tega, ker ne pobjejejo pravočasno učiteljev-namestnikov, tako ostalo učiteljstvo kakor tudi otroci štirih razredov. Dan za dnem se pritožujejo starši radi nerednega pouka. In zakaj ne naredi šolski nadzornik Schell reda? Smo menda že na jasnem! Dvakrat je že šel v Mežico radi neke naročene preiskave, tam pa, kjer bi bila njegova sveta dolžnost, da skrbi za prosveto naroda, pa ne zgane s prstom. Če ne bodo pri velikem županu drugače skrbeli za prosveto v Mežiški dolini bomo jasneje govorili. (Op. uredn. G. nadzornik Schell je med tem že moral zapustiti Maribor, opozorjen pa naj bo s tem na prevaljske šolske razmere njegov naslednik, g. profesor Vrščaj!)

Črna. Na napad v 89. štev. »Socialista« se mi ne zdi prav vredno odgovarjati na dejanje, ki sem ga zakrivil, ko se nisem bil socialist. Imel sem pa vendar že tedaj toliko socialnega čuta in toliko vesti, da jo Filip Mlinar v svojem napadu sam priznava in bi meni ne bilo treba mnogo odgovarjati. Ali napad je tudi zlagan, laži v »Socialistu« bom torej pobil z resnico. — Hčerka sama je za pričo, da sem ji kupil tudi obleke, čeprav sem plačeval redno določeni mesečni prispevek. Več obleke sem ji kupil kakor njen oči, čeprav je zanj delala. Njen oči me je tudi tožil za zvišanje mesečnega prispevka in ker sem bil tedaj že oženjen in sem

pa zapisano, da mora biti plačan Bernot direktno iz strankine blagajne? Dajte mu provizijo iz raznih delavskih institucij, ali pa ustvarite mu v Ljubljani ali na Bledu delavski dom z gostilno, kavarno in barom, ali pa kaj podobnega, dajte mu večino delnic v kakšni tiskarni ali vsaj pekarni! Na moki in žganju, na socialnem zavaranju in plesnih prireditvah, na tisku in vsedelavskih izletih, na vseh potrebsčinah in nepotrebsčinah se da tako lepo in brez zabavljanja še marsikak dinarček iztisniti iz delavstva, indirektno delavci prav radi plačujejo in nič se jim ne pozna, Bernotu bi pa prišli milijoni skupaj, da bi bil glede moralnosti pravi angel.

Pisati ne znam, ker se še nisem ničesar naučil in še vedno živim le od dela. To v opravičbo, če bo kdo moje pisanje grajal, da je nerodno. Za vsebino pa jamčim. Ne po svojem razumu, ampak po govoricah višjih sodrugov v kavarni sem to posnel. Zato tudi ne trpim, da bi uredništvo kaj popravljalo. V kavarni že vedo, kako in kaj je treba pisati za višji proletarijat. To je edina pot do edinstva!

imel 2 otroka, mi ga je sodišče zvišalo od 10 na 12 kron. Ko je bila hčerka stara 14 let, so jo dali v šostanj služiti k nekemu obrtniku, ki je izjavil, da ji gre dobro, da ima lepo plačo in da Mlinarju ni treba skrbeti zanjo. Če se bo hčerka dostojno obnašala, še nisem rekel, da ne bom več skrbel zanjo. Ako pa misli Mlinar, da sem njemu kaj dolžan, naj me toži, se bova že pomenila! Vem, za kaj gre. Ker ni hotel plačevati progresivnega davka, 1% od zaslužka za napredek proletarskega tiska in zavednosti, je šel iz stranke, da zdaj lažje gostilne podpira. Kolikor pridem v Črno, tolikokrat ga vidim »dobre volje«, vest si pa tolaži z zabavljanjem in neosnovano kritiko naše stranke. Sčasoma ga bodo spoznali tudi sedanjí njegovi politični prijatelji, kakor bodo spoznali tudi svojo pravo organizacijo in stranko. Jaz pa kot »veljak« v našem kraju — kakor pravi Mlinar — vem, da moram bolj skrbeti za razmah prave socialistične stranke, ki nam bo vsem priborila boljši in lepši kos kruha, kakor za hčerko, ki je že sama zmožna za delo. Saj ji s takim delom pomagam bolj, prav tako pa tudi vsemu delavstvu. Ne razumem pa, čemu me ni Mlinar že prej napadel, če misli, da mi je dokazal kaj slabega, saj mu je vse že dolgo znano. Mislim je menda, da bo s tem vplival na člane naše organizacije v Črni. — Filip Grabner.

Dopis. »Delavec« prinaša v svoji 16. številki gotovo izpod peresa Franca Svetka — drugi se ne toležejo tako po zobeh kakor on, notico o pristopu francoskega učiteljstva k amsterdamski strokovni internacionali in končno kličo: »Dobrodošli, novi poborniki razrednega boja! Naprej do vaše zmage, ki je tudi naša zmaga! — Kaj pa naši učitelji?« Vendar uvidi g. Svetek potrebo, da se zgažejo tudi »naši« učitelji. Gotovo misli na

g. Luko Jelenca in njegovo ožjo porodico in prav bi res bilo, da pripelje ta gospod vse UJU v Svetkov tabor, saj notranjega prepričanja itak ni treba nobenega. — Hudušnež pa je trdil, da je bil to poziv Mörderdorferju in njegovim, naj gredo v Svetkov tabor. Da temu ni tako, popravljamo s Svetkovimi besedami, ki jih je izgovoril na volilnem shodu v Prevaljah in ki se čitajo takole: »Za Doberška in Mörderdorferja pa so pripravljene že vagoni, s katerimi se bosta odpeljala iz Mežiške doline... Mi stojimo na strogo razrednem stališču... Za nas je potrebna dobra, pripravljena armada, ker imamo okrog države same sovražnike« itd. Govoril je iz duše navzočim socialističnim županom in nekaterim social - koritarjem, kajti učitelji pri nas so neprijetna kontrola

zanje. In začela se je divja gonja, vagoni so prihajali bliže in bliže in ne vemo prav — koga bodo pobasali... Bojimo se, da bo prinesel prihodnji »Delavec« popravek g. Copa, župana iz Prevalj, ki stoji na odločno klerikalnem stališču, da učiteljev v naši soc. organizaciji ni treba in to mu je vseeno, če so »Naprejevci« ali koruzni. Zato, dragi France! ostani mož beseda in stoj na odločno razrednem stališču svoje prevajalske govorance, ne razburjal gg. županov sicer vam uidejo in pomagaj rajši prevajati iz nemških glasil Arhov podlistek o »pojmovanju razredne zavesti, ker mož bo zbolel, če ga boste mučili še nadalje s tujkami, ki jim ne zna domače besede in je nevarnost, da radi tega njegovi pristaši ne bodo prav pojmovali razredne zavesti.

Naš švicarski sodrug Forel, bivši profesor psihiatrije na neki švicarski medicinski fakulteti, pravi:

»Premislite dobro! Predvsem pa študirajte abstinenco vprašanje, predno imenujete brez preizkušnje nas abstinence brezglave idealiste in fanatike.«

Lenin: En sam branik je proti reakciji: zavednost in organizacija proletarskih in kmečkih množic.

18. IX. 1925. — 2400.

**NAROČAJTE
IN ŠIRITE
NAPREJ!**

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana — Franciškanska ulica šte. 6
registrovana sadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine

za šole, špansko in urade, najmodernejše plakate in vabla za veselice, letne razpisne, Najmodernejša uredba za tiskanje časopisov, knjig, brošur itd.

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA

Predno kupite

oglejte si v manufakturni in modni trgovini
Miloš Pšeničnik — Celje.

Znižane cene in še pri večjem nakupu znaten popust.
Postrežba solidna! Blago prvovrstno!

Kje kupuješ?

V trgovini K. WORSHEJA nasl.

ANTON MACUN

v MARIBORU, Gosposka ulica šte. 10

ker si lahko izberem izmed velike zaloge, vsakovrstnega manufakturnega blaga, kakor sukno za moške in ženske, barhenta, platno od 9 Din naprej, gradl za posteljino, odeje za postelje, izgotovljeno perilo za delavce in uradnike i. t. d. po najnižjih cenah in ker se vsakega solidno postreže.

Češko sukno, žensko volнено blago, perilo, platno, hlačevino, tiskovino itd.

kupite v prvovrstni kakovosti najceneje

v Celju pri „Solncu“.

Za obilen obisk se priporoča

Alojz Drogenik.

Tvornica dežnikov in solnčnikov
L. MIKUŠ, LJUBLJANA

Mestni trg šte. 15

priporoča svojo bogato zalogo dežnikov v kakršnikoli velikosti po najnižji ceni.

Kdo Vam pomaga

v slabih časih, pri veliki draginji in pri pomanjkanju denarja?

I. N. ŠOŠTARIČ, Maribor

Aleksandrova cesta šte. 13.

Ker le ta prodaja dobro blago za obleke in perilo po nizki ceni. N. pr. platno po Din 8.—, 9.—, 10.—, 12.— itd. sukno po Din 50.—, 60.—, 70.—, 80.— itd. izgotovljene srajce Din 39.— spodnje hlače Din 24.— nogavice Din 7.—, 8.—. Kdor nima denarja dobi na obroke.

RUSSOLIN

edino hitro učinkujoče sredstvo
za gromadno uničenje

rusov, ščurkov, mra-
veij, pršic, stenic,
bolh, moljev i. t. d.

Za ljudi in živali neškodljivo!

Vsak omol poseduje natančno
uporabno navodilo.

Garancija za sigurni uspeh!

Dobi se v drogerijah.

Štajerska klet

Maribor, Narodni dom

Kopališka ulica na vogalu Tattenbachova

Najcenejše vino in jabolčnik.

Podzemeljsko kegljišče

POPRAVILA

Mehanik

Ivan Legat

špecialist za pisarniške stroje

Maribor

samo Vetrinjska ulica št. 50

Telefon šte. 434.

Manufakturna trgovina

J. KUDIŠ - Celje - Gaberje

priporoča svojo veliko zalogo inozemskega, češkega, angleškega
itd. blaga na drobno in debelo po najnižjih konkurenčnih cenah.

Drobnino in galanterijo ter delavsko perilo po
znižanih cenah dobite samo v detajlni trgovini

GASPARI & FANINGER

Maribor, Aleksandrova cesta 23.

Ostanke

v dolžini
2 do 8 m

20 m močnega čefirja Din 220.—, 20 m trpež-
nega oksforta Din 230.—, 20 m močne modrovine
(druk) Din 240.—, 20 m krasnega parhanta za
otročje in ženske obleke Din 300.—, 10 m hlačevine
dvojno široke (cajga) za moške obleke Din 395.—,
20 m belega platna Din 200.—, 20 m sivega platna Din 140.—
razpošilja

veletrgovina **R. Stermecki, Celje št. 23**

Ilustrovani cenik z čez 1000 slikami se pošle vsakemu zastoj,
vzorci od sukna, kangarna in razne manufakturne robe pa samo
za 8 dni na ogled. Kdor pride z vlakom osebno kupoval, dobi
nakupu primerno povrnitev vožnje. Naročila čez Din 500.—
poštne prosto. Trgovci en gros cene.

Es-ka
Jogo
Torpedo
Bianchi

kolesa

so le najboljše
najceneje pri
J. Gorec, Ljubljana

Palača Ljubljanske kreditne
banke in Gosposvetska c. 14.
Vsi nadomestni deli in oprema.

Proletarci!

Gostilne in kavarne,
ki nočejo vašega lista,
najbrže tudi vašega
denarja ne marajo.

Ustrezite jim!

Najboljši šivalni stroj

je edino le

Grietzner in

Pouk v vezenju brez-
plačno.

Adler za rod-
binsko in obrtno

Večletna garancija.
Delavnica na razpolago

rabo v vseh opremah

Josip Petelinc, Ljubljana (blizu Prešerno-
vega spomenika)